

Skogsbränderna 2018 i Dalarna, Hälsingland, Härjedalen och Jämtland

Föryngringsmetoder för brandfälten

Oktober 2018

Det är bra att redan i höst börja planera återväxtarbetet eftersom det finns stora fördelar att sätta igång tidigt våren 2019. Här beskrivs översiktligt hur de tre huvudmetoderna plantering, sådd och naturlig föryngring kan användas på brandfälten. Ett annat informationsblad tar upp frågan om trädslagsval, vad som avgör om det gamla beståndet ska avverkas eller inte, samt en del om hänsyn och ekonomi att tänka på.

Förutsättningarna att få upp ny skog är generellt sett goda på brandfält. Inte minst från frö genom sådd eller naturlig föryngring. Med snabba och väl avvägda föryngringsåtgärder kan plantorna få en bra start.

Plantering

Plantering fungerar bra på alla typer av marker. Rätt utförd blir resultatet oftast bra och plantskogen kan utvecklas väl och förutsägbart. Tillgången på förädlat plantmaterial är god för brandfälten i regionen. Planterar du 2019 eller 2020 är det nödvändigt med snytbaggesskydd. Kanske också 2021, men inte efter det.

På marker där mindre än 3–5 cm av humuslagret återstår går det att plantera utan markberedning. Att markbereda har dock fördelar. Det ger normalt något högre överlevnad och tillväxt de första åren, minskar risken för snytbaggeskador och underlättar själva planteringen. Där markberedning gjorts de senaste åren behöver man dock sällan markbereda på nytt.

På en hel del bränd mark finns fortfarande flera centimeter tjock humus kvar. Där kan man dra nytta av att planter satta i en omvänd humustorva täckt av ren mineraljord normalt har både säker vattentillgång, bra näringsförsörjning och därmed goda etableringsförhållanden. Oavsett

markberedning eller ej, bör plantan sättas så djupt att rotklumpen har god kontakt med mineraljord. På brandfältet i Västmanland sågs de första rotmurklorna vid midsommar 2015, det vill säga knappt ett år efter branden. Det fanns en oro att svampen skulle döda planterade plantor, något som förekom efter hyggesbränning på 1950- och 1960-talen. Avgångar på grund av rotmurkla blev dock mycket små och förekom knappast alls även om fruktkroppar från svampen kunde ses.

Risken för avgångar på 2018 år brandfält bedömer vi som liten, men kan inte uteslutas. Rotmurklan tar sin näring från rötter hos nyligen döda barrträd. Skaderisken är därför liten efter brand på några år gamla hyggen och i plant- och ungskog.

Sådd

Sådd fungerar bra på brandfält. Jordarten bör vara vanlig svallad morän. Sediment riskerar att bli alltför torra för en groddplanta eller resultera i uppfrysning. Marken ska vara ganska mager, lingontyp och sämre. Blåbärstyp kan fungera. På bördigare mark börjar gräs, örter och löv snart konkurrera med plantorna. Blir det rikligt med löv får såddplantorna det svårt och tidig och sannolikt upprepade lövröjning behövs om de ska klara sig.

Är branden så hård att lite eller nästan ingen humus är kvar kan sådd ske utan markberedning.

Planterad tall klarar löv bättre än sådd tall om marken är relativt bördig. Fyra år efter brand, tre år efter plantering respektive sådd.

Foto: Clas Fries

Om humus täcker det mesta av marken blir plantbildningen bättre om du markbereder, men den ska vara grund och mineraljorden f r gärna blandas med humus.

Sådd ska vara gjord senast 30 juni, annars blir plantorna inte kraftiga nog för att klara h sten och vintern. Risken är liten att snytbagge angriper s ddplantor.

Mest aktuellt för sådd  r tall och contortatall. Med sådd tar det 3–5  r längre tid att få upp skog jämfört med plantering. Om förädlat fr  används blir den framtida tillväxten högre än med best ndsfr . Efter sådd måste du normalt röja två gånger bland s ddplantorna f r lämpligt stamantal och bra beståndsutveckling

Naturlig föryngring

Naturlig föryngring kan ske från fröträd eller från angränsande skog. I båda fallen bör minst hälften av fr tallarnas gr nkronor överlevt branden och fortfarande vara gröna för att de ska ge ordentligt med fr .

Efter brand/bränning b r det räcka med 20 fröträd per hektar, kanske till och med färre. Orsaken är att all areal utgör en relativt bra groningsmilj  och hyggesvegetationen fördröjs några  r av branden. Ins dd från kanten avtar med ökande avstånd. Upp till 100 meter  r den tillräcklig om kanttr den  r någorlunda vitala.

Tallen släpper sitt mesta fr  från mitten av maj till mitten av juni. Vill du dra nytta av det fr  som finns i de tallar som överlevt branden och sedan avverka dem, måste de alltså stå kvar minst fram till dess. Granen släpper sitt fr  i huvudsak under

april. Björken sprider det mesta av sitt fr  i slutet av juli och augusti.

Som skogsägare bör du tänka på att brandskadade fröträd håller sot i barken så att sågverk undviker att ta emot timmer från dem under ungefär 25  r. Men med ganska få fröträd per hektar blir uppoffringen inte så stor av att lämna dem som evighetsträd.

Där det växt contortatall som är cirka 15  r och äldre avger kottarna tillräckligt med fr  f r ett tätt plantbestånd.

Jämfört med sådd tar naturlig föryngring ytterligare några  r och ger lite ojämnare plantuppslag. Fröet  r inte heller förädlat så tillväxten blir på sikt ungefär 10 procent lägre. Liksom efter sådd f r man räkna med två r jningar efter naturlig föryngring.

Kombinera metoder

Finns bara överlevande tr d i närheten av där det brunnit kommer fr  att s s in och plantskog komma upp. Detta g r att utnyttja i  terv xtarbetet.

Ett sätt är att lämna fröträd av tall och komplettera med sådd av förädlat tallfr  med hög tillväxtpotential. Naturligt uppkomna plantor fyller ut där plantor från s dden inte kommer. Plantskogen blir också tätare än annars. Det gynnar kvalitetsutvecklingen men ger å andra sidan lite mer framtida röjningsarbete. Ibland blir plantuppslag ojämnt och då g r det bra att hj lpplantera efter några  r. Också plantering g r att kombinera med sådd eller naturlig föryngring.

